

Sygn. akt VI Ga 334/16

WYROK

W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 25 listopada 2016 r.

Sąd Okręgowy w Rzeszowie VI Wydział Gospodarczy

w składzie następującym:

Przewodniczący: SSO Marta Zalewska

Protokolant: protokolant sądowy Agnieszka Kozłowska

po rozpoznaniu w dniu 25 listopada 2016 r. w Rzeszowie

na rozprawie

sprawy z powództwa: (...) sp. z o.o. w P.

przeciwko: M. C.

oraz z powództwa: M. C.

przeciwko: Kasa Chorych sp.z o.o. w P.

o zapłatę

na skutek apelacji pozwanego i powoda wzajemnego M. C. od wyroku Sądu Rejonowego w Przemyślu V Wydziału Gospodarczego z dnia 28 czerwca 2016 r., sygn. akt V GCupr 476/14

z powództwa głównego

1. zmienia zaskarżony wyrok w ten sposób, że:

I. oddala powództwo

II. zasądza od powoda (...) sp. z o.o. w P. na rzecz pozwanego M. C. 2.129,50zł (dwa tysiące sto dwadzieścia dziewięć 50/100) tytułem kosztów procesu

z powództwa wzajemnego

2. oddala apelację

3. zasądza od powoda i pozwanego wzajemnego (...) sp.z o.o. w P. na rzecz pozwanego i powoda wzajemnego M. C. kwotę 30zł (trzydzieści złotych) tytułem kosztów postępowania apelacyjnego.-

Sygn.akt VI Ga 334/16

UZASADNIENIE

wyroku z dnia 25 listopada 2016r.

Powód (...) Sp. z o.o. w P. domagała się od pozwanego M. C. prowadzącego działalność gospodarczą pod nazwą (...)

w Ł. kwoty 1.537,50 zł z odsetkami ustawowymi i kosztami procesu. Z pozwanym zawarł umowę na opracowanie, wdrożenie i pomoc w uzyskaniu w przedsiębiorstwie powoda systemu zarządzania jakością zgodnie z normą ISO 9001:2008. Wdrożenie miało obejmować swoim zakresem świadczenie usług medycznych. Umowa przez pozwanego nie została wykonana. Pozwany miał opracować niezbędną dokumentację i brać czynny udział w tym procesie. Pozwany poza podaniem danych firmy certyfikującej i przesłaniem e-mailem druków nic więcej nie zrobił. Koniecznym było opracowanie dokumentów przez powoda przy udziale osób trzecich, tak aby dostosować zakres certyfikatu do danych i potrzeb powódki co łączyło się z dużym nakładem pracy i pochłonęło środki na wykonanie prac za pozwanego. Wobec czego powód odstąpił od umowy zgłaszając reklamację na wykonanie umowy. Powód wezwał pozwanego do zwrotu wpłaconej na konto pozwanego kwoty 1.537.50 zł.

Od wydanego nakazu zapłaty sprzeciw wniósł pozwany zaskarżając wydany nakaz zapłaty w całości wnosząc o oddalenie powództwa jak też zasądzenie kosztów procesu. Pozwany podał, iż kwestionuje zasadę odpowiedzialności pozwanego jak i wysokości dochodzonych pozwem należności. Pozwany zaprzeczył aby doszło do niewykonania lub nienależytego wykonania umowy przez, pozwanego wraz z koniecznością wykonania przez inną osobę prac za pozwanego. Pozwany zarzucił także, iż powód nie wykazał podstaw do odstąpienia od umowy, a w konsekwencji do żądania zwrotu spełnionych świadczeń stron. Powód na podstawie dokumentacji opracowanej przez pozwanego uzyskał certyfikat od niezależnej jednostki certyfikującej (...) Sp. z o.o., co potwierdza fakt należytego wykonania umowy z jego strony, zarówno w zakresie opracowania dokumentacji tytułem której wystawiono pierwszą fakturę jak i w zakresie udziału w procesie certyfikacji i pomocy w uzyskaniu u certyfikacji, na które opiewała druga faktura. Pozwany podniósł, iż powód zgodnie z umowa nie zgłosił zastrzeżeń co do przebiegu wdrożenia umowy. Dopiero w dniu 22.11.2013 r. zgłosił listownie do pozwanego zastrzeżenia, co zbiegło się z wystawieniem przez niezależną jednostkę certyfikującą zaświadczeni, że w przedsiębiorstwie powoda został pomyślnie przeprowadzony audyt certyfikujący, w wyniku którego jednostka sporządziła certyfikat.

Jednocześnie pozwany wniósł przeciwko powodowi powództwo wzajemne domagając się od powoda zapłaty kwoty 1.537,50 zł z odsetkami ustawowymi i kosztami procesu. Pozwany powód-wzajemny wskazał, iż powód-pozwany wzajemny w sposób bezpodstawny uchylał się od zapłaty pozostałego umówionego wynagrodzenia tytułem opracowania niezbędnej dokumentacji systemu zarządzania jakością zgodnego z normą ISO 9001:2008 oraz za udział w procesie certyfikacji i pomocy w uzyskaniu certyfikatu.

Powód-pozwany wzajemny wniósł o oddalenie powód/twa wzajemnego i podtrzymał swoje stanowisko wskazując, iż zgodnie z zawartą umową termin na jej wykonanie miał nastąpić w ciągu dwóch miesięcy. Tymczasem pozwany poinformował o przyznaniu certyfikatu w styczniu 2014 r. , który został zatrzymany, a wówczas skończył się już okres kontraktowania umów w Narodowym Funduszu Zdrowia, a właśnie celem tych działań było złożenie certyfikatu w NFZ., w efekcie czego powódka certyfikatu nie złożyła i nie uzyskała kontraktów na świadczenia w powiecie (...) i (...).

Pozwany - powód wzajemny podtrzymał swoje stanowisko.

W dniu 28.06.2016r. Sąd Rejonowy w Przemyślu wydał wyrok, którym uwzględnił w całości powództwo główne i zasądził z tego tytułu od pozwanego na rzecz powoda koszty procesu, zaś oddalił powództwo wzajemne i zasądził od powoda wzajemnego na rzecz pozwanego wzajemnego koszty procesu.

W uzasadnieniu wyroku sąd ustalił, iż w dniu 29.07.2013 r. w P. pomiędzy (...) sp. z o.o. w P. jako zamawiającym i M. C. prowadzącym działalność gospodarczą pod nazwą (...) w Ł. jako przyjmującym zamówienie została zawarta umowa o działo, której przedmiotem było opracowanie, wdrożenie i pomoc w uzyskaniu w przedsiębiorstwie powoda - pozwanego wzajemnego systemu zarządzania jakością zgodnego z normą ISO 9001:2008 w zakresie wdrożenia świadczenia usług medycznych. Zgodnie z § 3 ust. 1 umowy pozwany-powód wzajemny zobowiązał się do opracowania dokumentacji systemu zarządzania jakością zgodnego z normą ISO 9001:2008 (księga jakości, procedury systemowe, formularze systemowe oraz udział w procesie certyfikacji i pomocy w uzyskaniu certyfikatu. Przy czym pozwany - powód wzajemny zobowiązał się do opracowania i wdrożenia systemu zarządzania jakością w terminie

2 miesiące od dnia podpisania umowy. W ustalonym terminie między stronami przedmiotowa umowa nie została wykonana, tj. w terminie do dnia 29.09.2013 r. W tym czasie pracownik M. C. P. K. przysłała (...) Sp. z o.o. w P. jedynie dokumenty do certyfikacji. Na koniec października 2013 r. M. C. umówił wizytę audytora z firmy (...) w (...) Sp. z o.o. w P.. Szczegółowo dokumenty niezbędne do wdrożenia systemu zarządzania jakością w firmie (...) Sp. z o.o. w P. w zakresie świadczenia usług medycznych, przed przeprowadzeniem audytu przygotowała osoba trzecia - E. Ż., z uwagi na odmowę przyjazdu osoby z firmy pozwanej - powoda wzajemnego. Z tytułu zawartej między stronami umowy, powód - pozwany wzajemny uiszczył na rzecz pozwanej - powoda wzajemnego kwotę 1.537,50 zł wynikającą z faktury VAT nr (...), wystawionej w dniu 14.08.2013 r. Pismem z dnia 22.11.2013 r. powód - pozwany wzajemny zgłosił reklamację w zakresie zawartej umowy, informując pozwanej - powoda wzajemnego o braku należytego wykonania zawartej umowy i odmowie zapłaty kolejnej części należności z tej umowy. Następnie pismem z dnia 17.11.2013 r. powód - pozwany wzajemny odstąpił od umowy z dnia 29.07.2013 r. z uwagi na jej nienależyte wykonanie. W dniu 22.11.2013 r. zostało wystawione zaświadczenie o przeprowadzeniu audytu certyfikującego przez firmę (...), zaś sam certyfikat został przyznany (...) Sp. z o.o. w P. w dniu 6.01.2014 r. Certyfikat ten stał się wówczas już nieprzydatny dla firmy powoda - pozwanej wzajemnego, gdyż minął już okres na kontraktowanie świadczenia medycznych z NFZ. W dniu 29.09.2013 r. pozwany - powód wzajemny wystawił na rzecz powoda - pozwanej wzajemnego fakturę VAT nr (...) na kwotę 1.537,50 zł z terminem zapłaty do dnia 06.10.2013 r.

W ocenie prawnej tak ustalonego stanu faktycznego sąd stwierdził, iż zgodnie z art. 627 k.c. w dniu 29.07.2013 r. w strony zawarły umowę o dzieło, której przedmiotem było opracowanie, wdrożenie i pomoc w uzyskaniu w przedsiębiorstwie powoda - pozwanej wzajemnego systemu zarządzania jakością zgodnego z normą ISO 9001:2008 w zakresie wdrożenia świadczenia usług medycznych. Zgodnie z § 5 ust. 1 umowy pozwany - powód wzajemny zobowiązał się do opracowania i wdrożenia systemu zarządzania jakością w terminie 2 miesiące od dnia podpisania umowy, tj. w terminie do dnia 29.09.2013 r. W tym terminie M. C. nie wywiązał się z zawartej między stronami umowy. Zgodnie z dyspozycją art. 635 k.c. jeżeli przyjmujący zamówienie opóźnia się z rozpoczęciem lub wykończeniem dzieła tak dalece, że nie jest prawdopodobne, żeby zdołał je ukończyć w czasie umówionym, zamawiający może bez wyznaczenia terminu dodatkowego od umowy odstąpić jeszcze przed upływem terminu do wykonania dzieła. Odstąpienie od umowy na podstawie art. 635 k.c. inaczej niż odstąpienie na podstawie art. 491 § 1 k.c. nie wymaga traktowania zaniechania wykonania w ustalonym terminie czynności przyjmującego zamówienie jako zwłoki. Zamawiający może odstąpić od umowy o dzieło nawet w wypadku, gdy przyjmującemu zamówienie nie można postawić zarzutu naruszenia należytej staranności wymaganej w stosunkach danego rodzaju. Ponadto zamawiający nie musi wyznaczać drugiej stronie odpowiedniego terminu do wykonania koniecznych czynności, z zastrzeżeniem, że po jego bezskutecznym upływie będzie mógł od umowy odstąpić. Na podstawie art. 635 k.c. dopuszczalne jest odstąpienie przez zamawiającego od umowy o dzieło także po upływie terminu do wykonania dzieła. (por. wyrok SN z dnia 12 stycznia 2012 r., IV CSK 182/11, OSNC 2012. nr 7-8. poz. 90). Odstąpienie od umowy o dzieło stanowi wykonanie prawa kształtującego W związku z odstąpieniem powstaje nowy stan prawny między stronami, ponieważ od momentu jego dokonania umowa wzajemna przestaje wiązać strony. Prawną konsekwencją odstąpienia jest wygaśnięcie umowy od momentu jej zawarcia (ex tunc), w tym zarówno zobowiązania głównego, jak i zobowiązań akcesoryjnych (tak SA w Poznaniu w wyroku z dnia 27 lutego 2001 r. I ACa 981/00. Pr. Gosp. 2002. nr 6, s. 54). W wyniku odstąpienia strony nie są już obustronnie wobec siebie zobowiązane do świadczeń przewidzianych w umowie, a to, co ewentualnie świadczyły już wcześniej, podlega zwrotowi. Powód - pozwany wzajemny skutecznie w dniu 17.12.2013 r. odstąpił od umowy o dzieło zawartej przez strony, skoro pozwany - powód wzajemny opóźniał się z wykonaniem dzieła, który to termin wykonania dzieła w zawartej umowie strony ustaliły na dzień 29.09.2013 r. W tej sytuacji umowa z dnia 29.07.2013 r. zawarta między stronami wygasła i pozwany - powód wzajemny zobowiązany był do zwrotu na rzecz powoda - pozwanej wzajemnego wpłaconej na jego rzecz kwoty 1.537.50 zł.

Powyższy wyrok apelacją w całości zaskarżył pozwany / powód wzajemny.

Zaskarżonemu wyrokowi zarzucił naruszenie przepisów:

- art. 233 paragraf 1 kpc polegające na wadliwej ocenie dowodów, tj. umowy z dnia 29.07.2013r. oraz zeznań świadka P. K. i E. Ż. oraz stron oraz błędne ustalenie przez Sąd, iż pozwany pozostawał w opóźnieniu w wykonaniu umowy, gdy tymczasem opracowanie i wdrożenie dokumentacji nastąpiło w terminie umownym 2 miesięcy, co przyznał sam powód, nadto przyjęcie iż audyt oraz nadanie certyfikatu nie stanowiły umowy o dzieło i nie były obwarowane jakimkolwiek terminem.

- art. 6 kc i art. 635 1 kc. poprzez niewłaściwe zastosowanie tych przepisów skutkujące uznaniem za skuteczne odstąpienie przez zamawiającego od umowy, gdy tymczasem oświadczenie o odstąpieniu nastąpiło po terminie wykonania dzieła i po jego rzeczywistym wykonaniu i wydaniu.

Na tej podstawie wniósł o zmianę zaskarżonego wyroku poprzez oddalenie powództwa głównego i zasądzenie kwoty powództwa wzajemnego oraz zasądzenie na rzecz pozwanego i powoda wzajemnego kosztów procesu za obie instancje.

W odpowiedzi na apelację powód / pozwany wzajemny wniósł o jej oddalenie i zasądzenie kosztów procesu.

Sąd Okręgowy zważył, co następuje:

Apelacja pozwanego była zasadna o ile dotyczyła wyroku obejmującego powództwo główne. Sąd Okręgowy podziela w pełni zarzuty strony pozwanej w zakresie interpretacji umowy z dnia 29.07.2013r. Zgodnie z § 1 tej umowy polegała ona na opracowaniu, wdrożeniu i pomocy w uzyskaniu przez powoda systemu zarządzania jakością ISO 9001:2008. Zgodnie z § 3 tej umowy strony podzieliły jej wykonanie na dwa etapy, tj. 1. Opracowanie niezbędnej dokumentacji systemu zarządzania jakością, 2. Udział w procesie certyfikacji i pomoc w uzyskaniu certyfikatu. W P 2.1 tej umowy strony nałożyły obowiązek wykonania dzieła z należytą starannością oraz obowiązek czuwania nad prawidłową realizacją planu wdrażania, jak również obowiązek pozwanego jako wykonawcy umowy udostępnienia informacji na temat jednostek certyfikujących oraz warunków przyznania certyfikatu. Wedle § 2.3 postępowanie certyfikacyjne miało toczyć się na podstawie odrębnej umowy między Zamawiającym a jednostką certyfikującą. W § 2.4 strony zdefiniowały przedmiot pomocy zlecającemu przez wykonawcę w doborze jednostki certyfikującej: nawiązanie kontaktu z jednostkami, przedstawienie zaleceń odnośnie wyboru jednostki, objaśnienie wymogów certyfikacji, pomoc w negocjacjach. W § 5 pozwany zobowiązał się do opracowania i wdrożenia systemu w terminie 2 miesięcy od daty podpisania umowy. Jednocześnie w § 6 strony ustaliły zasady płatności wynagrodzenia: pierwszy etap prace wstępne 1250zł netto, drugi etap przyznanie certyfikatu: 1250zł netto. Zestawienie powyższych zapisów jak również cel umowy wskazują, iż czynności polegające na opracowaniu i wdrożeniu systemu ISO stanowiły umowę o dzieło, nie obejmowały zaś etapu procesu certyfikacji, który ze względu na przedmiot obowiązków wykonawcy stanowił umowę o świadczenie usług, a nie rezultatu, jako umowa starannego działania. Rację należy przyznać pozwanemu, iż termin uzyskania certyfikatu przez powoda wynikał z okoliczności niezależnych od pozwanego, a zatem termin z § 5 umowy, z uwagi na treść ustępu 1 odnosił się wyłącznie do tej części umowy, która stanowiła dzieło, a nie do drugiego etapu stanowiącego proces certyfikacji. Proces certyfikacji polegał już na czynnościach audytowych i przyznania certyfikatu, wdrożenie zaś systemu w firmie powoda jako umowa o dzieło polegało na opracowaniu niezbędnej dokumentacji i ten etap został obwarowany terminem umownym wykonania umowy o dzieło : 2 miesiące od daty podpisania umowy. Zważyć też należy, iż powód odstąpił od umowy na podstawie, jak wskazał pełnomocnik powoda w odpowiedzi na sprzeciw, powołując się na umowne prawo odstąpienia, wynikające z § 7.2 umowy. Zgodnie zaś z art. 395 § 1 kc umowne prawo odstąpienia jest prawnie skuteczne jedynie w sytuacji, gdy strony określiły termin, w ciągu którego to prawo będzie można wykonać. Przechodząc na treść zapisów umowy, brak w § 7 wskazania takiego terminu, co zgodnie z ugruntowanym orzecznictwem SN oraz sądów powszechnych czyni umowne prawo odstąpienia zapisem nieważnym z mocy prawa. Wskazać też należy, iż sąd I instancji naruszył zasadę swobodnej oceny dowodów w zakresie treści oświadczenia o odstąpieniu od umowy z dnia 17.12.2013r., jak również w kontekście złożonej przez powoda reklamacji z dnia 22.11.2013r., w których to pismach brak wskazania, iż przyczyną odstąpienia od umowy jest niezachowanie terminu do jej wykonania (art. 635 kc). W pismach tych powód uzasadniał reklamację i odstąpienie nienależytym wykonaniem umowy, bądź jej niedokończeniem. Wreszcie wskazać należy, iż na datę odstąpienia od umowy został wykonany pierwszy etap umowy w postaci opracowania i wdrożenia systemu, na co wskazuje data audytu: 22.11.2013r., tożsama z tzw. reklamacją, który to audyt stanowi już etap drugi realizacji umowy w postaci

tw. procesu certyfikacji systemu. W sytuacji zatem, gdy umowa o dzieło została wykonana, niedopuszczalnym jest na tym etapie odstąpienie od umowy na podst. art. 635 kc. Na powyższe wskazuje litera tego przepisu „ stan trwającego opóźnienia” , ale i wykładnia celowościowa. Przepis ten służy bowiem temu, by zlecający miał jeszcze czas na dokończenie dzieła w terminie posługując się po odstąpieniu od umowy nowym podwykonawcą. Powód nie dokonał też skutecznego ustawowego prawa odstąpienia, określonego przepisami art. 636 i 637 kc. Gdyby uznać, iż odstąpienie od umowy z daty 17.12.2013r. nastąpiło na podstawie art. 636 kc, powód musiałby uprzednio wyznaczyć pozwanemu odpowiedni termin do zmiany sposobu wykonania dzieła z rygorem odstąpienia od umowy. Nie można za takowy uznać reklamacji z dnia 22.11.2013r. z uwagi na po pierwsze brak wyznaczenia terminu na poprawienie dzieła, po drugie z uwagi, iż na dzień tej reklamacji umowa o dzieło została już wykonana (zastępczo przez innego wykonawcę za zlecenie powoda), czym powód uniemożliwił pozwanemu tzw. poprawienie dzieła (brak wyczerpania trybu reklamacyjnego). Z tych względów abstrahując już prawidłowej zresztą oceny sądu rejonowego, że pozwany co najmniej nienależycie wykonał umowę o dzieło w postaci jej pierwszego etapu, należało powództwo powoda o zwrot pierwszej części wynagrodzenia oddalić wobec uznania, iż odstąpienie od umowy o dzieło nie wywarło jakichkolwiek skutków prawnych.

Odnosnie powództwa wzajemnego o zapłatę drugiej części wynagrodzenia sąd okręgowy w całości dzieląc ustalenia faktyczne sądu rejonowego w zakresie niewykonania przez pozwanego usług w ramach tzw. procesu certyfikacyjnego oddalił apelację jako niezasadną. Uznał przy tym, iż oświadczenie o odstąpieniu z dnia 17.12.2013r. w odniesieniu do tej części umowy stanowi w istocie wypowiedzenie zlecenia na podstawie art. 746 § 1 kc, co spowodowało niezasadność dochodzenia przez powoda wzajemnego wynagrodzenia w drugiej jego części na podstawie art. 746 § 1 zd.2 kc. Nie sposób bowiem uznać, co wynika z materiału dowodowego , iż wskazania audytora i umówienie terminu audytu uzasadniało żądanie zapłaty drugiej części wynagrodzenia. Przyjmując, iż ta druga część wynagrodzenia odpowiada II etapowi umowy , tj. czynnościom starannego działania, określonym w § 2.4 umowy , brak podstaw , by w/w czynności (tzw. wynagrodzenie za dotychczas wykonane czynności art. 746 § 1 zd. 1 kc) uprawniały powoda wzajemnego do żądania zapłaty tej drugiej połowy wynagrodzenia w jakiegokolwiek wysokości.

O kosztach w zakresie powództwa głównego sąd orzekł na podstawie art. 108 w zw. z art. 98 § 1 i 3 kpc, przyznając te koszty w całości pozwanemu jako wygrywającemu proces. Miał przy tym na uwadze, iż sąd rejonowy orzekł częściowo o kosztach wspólnych odnoszących się do powództwa głównego i powództwa wzajemnego w postaci wydatków na świadków, które to wydatki obie strony poniosły w porównywalnych wysokościach (powód w kwocie 81,26zł, pozwany w kwocie 97,98zł), obciążając nimi pozwanego z uwagi na taki a nie inny wynik obu powództw . Dlatego sąd II instancji zmieniając wyrok tylko co do powództwa głównego nie uwzględnił w kosztach procesu należnych pozwanemu wydatków poniesionych na jego świadka, skoro analogicznymi kosztami świadka powoda nie został obciążony pozwany jako powód wzajemny przegrywający w tym zakresie proces. De facto zatem koszty procesu w zakresie wydatków na świadków zostały przez sąd okręgowy wzajemnie zniesione. Koszty podróży na pięć rozpraw poniesione przez stronę pozwaną tytułem dojazdu jej pełnomocnika w łącznej kwocie 3059zł ((...) P.- (...) rozprawy, Ł.- N.- Ł. – 1 rozprawa) zgodnie ze spisem kosztów sąd okręgowy podzielił na pół, mając na uwadze iż pozwany wygrał proces z powództwa głównego, zaś przegrał proces o analogiczną kwotę z powództwa wzajemnego.

Na koszty postępowania apelacyjnego, ustalone w 50% na rzecz pozwanego z przyczyn wskazanych powyżej, złożyły się połowa opłaty od apelacji oraz połowa minimalnego wynagrodzenia radcowskiego za II instancję wedle Rozp. MS z dnia 22.10.2015r.